

AÐLÖGUN VEGNA LOFTSLAGSBREYTINGA Í SKIPULAGI BYGGÐAR

Ráðstefna Loftslagsráðs um aðlögun að loftslagsbreytingum

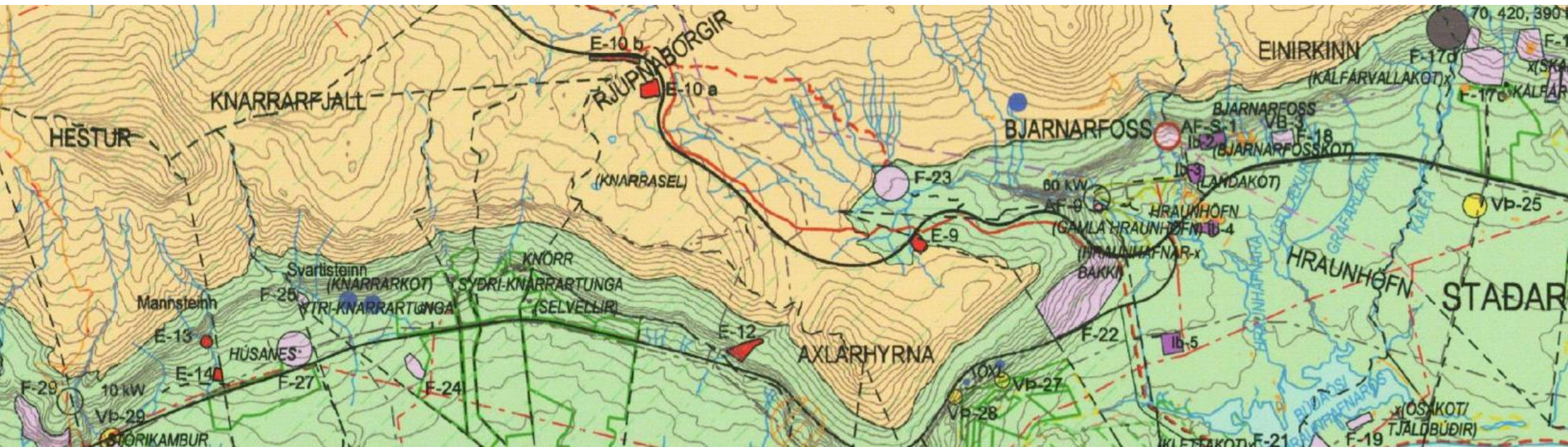
Skipulagsstofnun

Ásdís Hlökk Theodórsdóttir

16. maí 2019

Hvað er skipulag?

- Viðfangsefni skipulagsgerðar er ráðstöfun lands til mismunandi nýtingar og verndar
- Skipulagi er ætlað að horfa til langs tíma, samþætta ólík sjónarmið og leggja til grundvallar almannahagsmuni og sjálfbæra þróun
- Skipulag skal móta í samráði við almenning og aðra hagsmunaaðila og beita umhverfismati við mótn þess til að leggja mat á ólíka valkosti og áhrif skipulagshugmynda á umhverfi og samfélag
- Leyfi til mannvirkjagerðar og uppbyggingar innviða skulu byggja á og vera í samræmi við skipulag

Aðlögun, við hvað er að kljást?

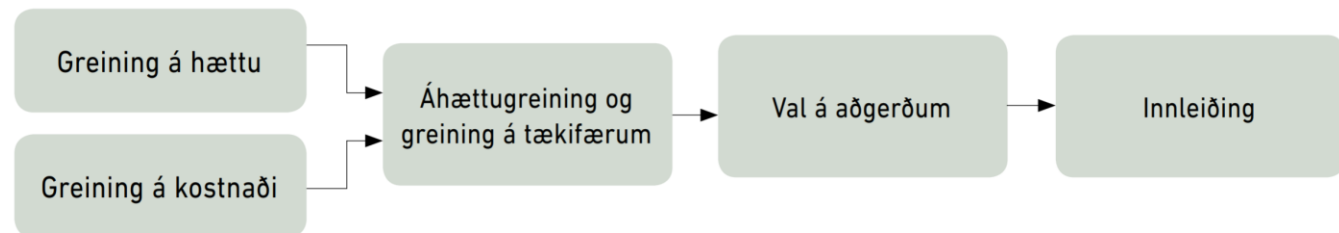
- Margvíslegar áskoranir, svo sem hækkun sjávarborðs, aukin úrkomuákefð, hopun jökla og skriðuföll
- Mikilvægar spurningar fyrir skipulagsgerð:
 - Hvaða viðmið á að nota um hverju þarf að bregðast við og hvernig?
 - Tíðni, tímaskali, alvarleiki
 - Viðeigandi/ásættanleg viðbrögð gagnvart mannvirkjum og mannfólki

Dæmi um nálgun:

Stefna og aðgerðaáætlun Kaupmannahafnar

Tjón Líkur	Lítið	Miðlungs	Mikið
Litlar	Áhætta er þolanleg	Áhætta er þolanleg	Nokkur áhætta
Miðlungs	Áhætta er þolanleg	Nokkur áhætta	Viðbrögð nauðsynleg
Miklar	Nokkur áhætta	Viðbrögð nauðsynleg	Viðbrögð nauðsynleg

Tafla 10.1 Flokkun atburða eftir því hversu líklegir þeir eru og hversu mikið tjón getur hlotist af þeim.

Mynd 10.1 Verkferli til að forgangsraða aðgerðum í Kaupmannahöfn.

Skipulagsstjórnir eru á mismunandi mælikvarða

LANDSSKIPULAGSSTEFNA

SVÆÐISSKIPULAG

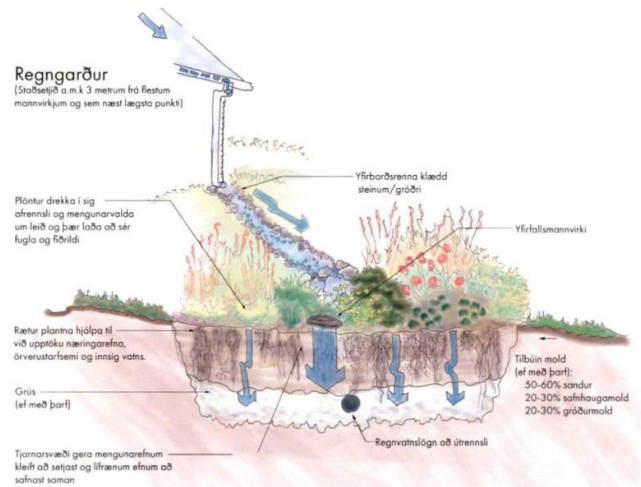
AÐALSKIPULAG

DEILISKIPULAG

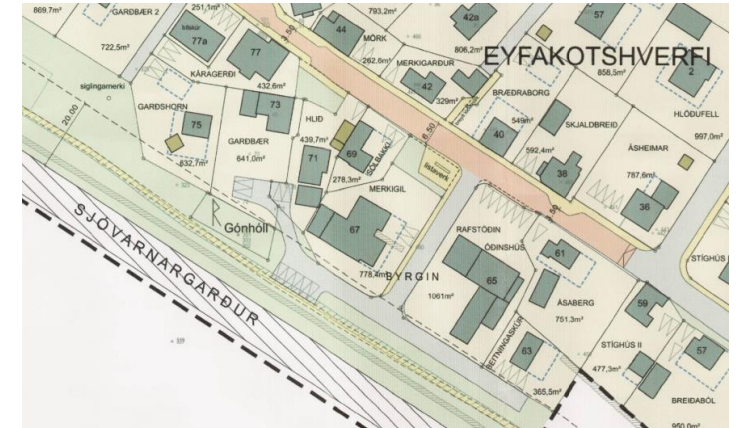
Hvernig birtast áherslur og aðgerðir varðandi aðlögun í skipulagi byggðar?

Endurhönnun almenningsgarðs (Hans Tavsens Park) í Kaupmannah. – grænir innviðir til að takast á við aukna úrkomuákefð Vinningstillaga í norrænni samkeppni um sjálfbært skipulag (nordicinnovation.org)

Regngarðar í deiliskipulagi austurhluta Urriðaholts í Garðabæ (skipulagsvefsjá á skipulag.is)

Óheimt er að byggja nær flóðvarnargarði sem liggur milli strandar og byggðar en sem nemur 20m frá garðinum, sjá hindrunarlínu á uppdrætti. Lágmarks gólfhæð nýrra húsa, endurbyggðra húsa og viðbygginga innan deiliskipulagsreitsins skal vera 4,65m.y.s. Varðandi viðbyggingar getur þurft að endurskoða þessi viðmið skapit mikið vandamál á milli gólfá. Á lóðum er liggja að Tungötu má gólfkóti vera nokkru lægri eða 4,30m.y.s.

Sjóvarnargarður og skipulagsskilmálar við strönd – dæmi úr deiliskipulagi á Eyrarbakka, Árborg (skipulagsvefsjá á skipulag.is)

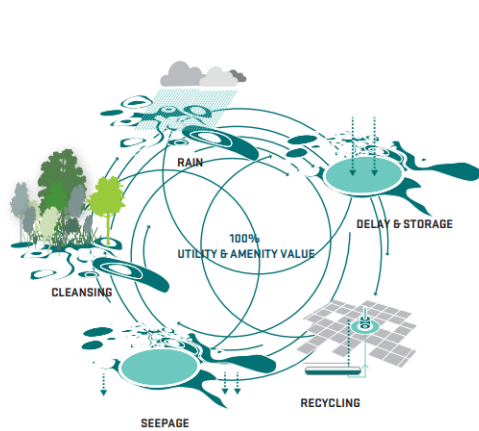

Kerfi sjálfbærra ofanvatnslausna í Urriðaholti í Garðabæ (urridaholt.is)

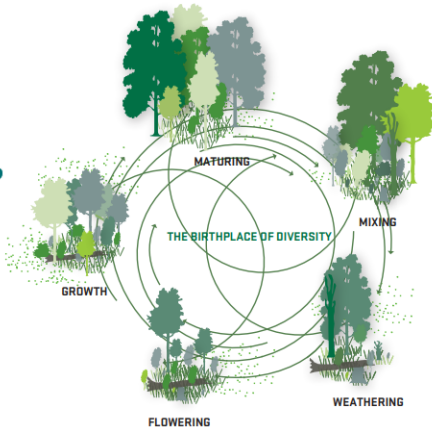

Eftirá-úrræði á þegar byggðum húsum á flóðasvæðum í Louisiana, BNA

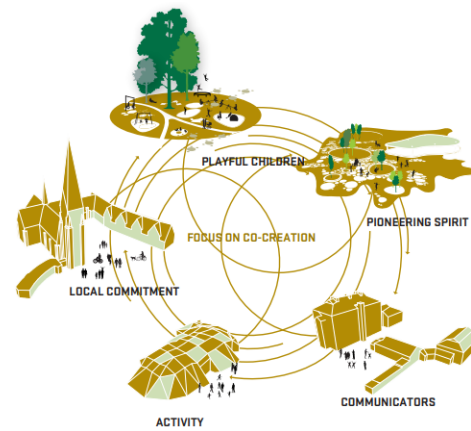
Sambættur ávinningur

THE HYDROLOGICAL CYCLE

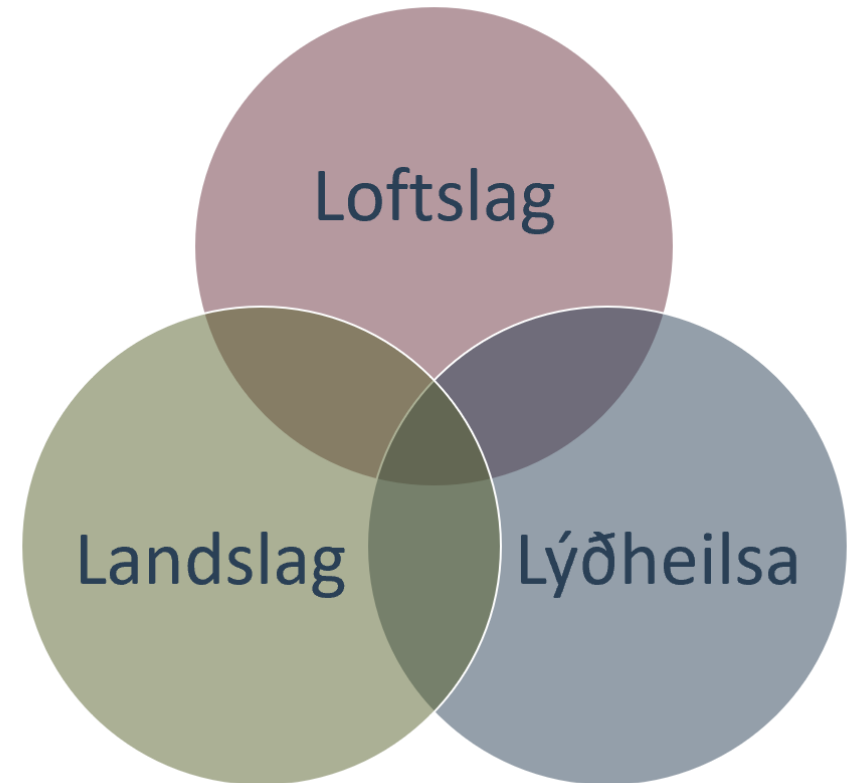

THE BIOLOGICAL CYCLE

THE SOCIAL CYCLE

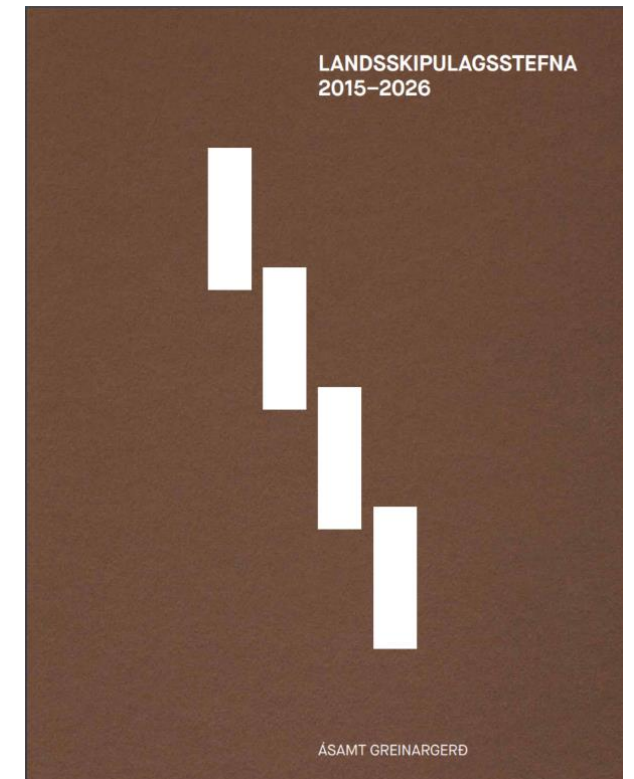
Dæmi um áherslu á sambættan ávinning í tillögu að endurhönnun almenningsgarðs (Hans Tavsens Park) í Kaupmannahöfn (sjá fyrri glæru)

Dæmi um áherslu á sambættan ávinning varðandi loftslag, landslag og lýðheilsu í yfirstandandi vinnu við mótun viðauka við landsskipulagsstefnu

Hvar stöndum við?

- Staðan 2015 samkvæmt rannsókn Birnu Bjarkar Árnadóttir
 - Sveitarfélög á Íslandi meðvituð um tengsl skipulags og loftslagsbreytinga en beita sér í mismiklum mæli
 - Aðalskipulag Reykjavíkur með ítarlegasta umfjöllun um tengsl loftslagsbreytinga og byggðapróunar
 - Almenn talsvert svigrúm til að taka á loftslagsbreytingum af meiri myndugleika í skipulagsgerð sveitarfélaga
- Landsskipulagsstefna 2015-2026 (samþykkt 2016)
 - Leiðarljós um sjálfbærni og viðnámsþrótt (seiglu og sveigjanleika)
 - Áhersla meðal annars á að skipulag landnotkunar stuðli að öryggi almennings gagnvart náttúruvá og loftslagsbreytingum
 - Einnig minnst á sjálfbærar ofanvatnslausnir
- Eitthvað, en takmarkað leiðbeiningarefni fyrir hendi
 - Dæmi:
 - Skipulags- og byggingarreglur á lágsvæðum þar sem hætta er á flóðum, frá 1992 (aðgengilegt á skipulag.is)
 - Lágsvæði, skipulags- og byggingarráðstafanir og sjóvarnir, frá 1995 (aðgengilegt á skipulag.is)
 - Lágsvæði – viðmiðunarreglur fyrir landhæð, frá 2018 (aðgengilegt á vegagerdin.is)

Hvað er í farvatninu?

Mótun viðauka við gildandi landsskipulagsstefnu þar sem fjallað er jöfnum höndum og samþætt um mótvægisáðgerðir og aðlögun vegna loftslagsbreytinga

		VIÐFANGSEFNI GILDANDI LANDSSKIPULAGSSTEFNU			
		Búsetumynstur og dreifing byggðar	Skipulag í dreifbýli	Skipulag miðhálandisins	Skipulag haf- og strandsvæða
NÝ VIÐFANGSEFNI LANDSSKIPULAGSSTEFNU	LOFTSLAG				
	LANDSLAG				
	LÝÐHEILSA				

Er samhliða þessari vinnu tilefni til að einhenda sér í að setja inn lágmarksákvæði um loftslagsmál og aðlögun í lög og reglugerðir um skipulags- og byggingarmál og umhverfismat?

Hvað eru aðrar þjóðir að gera varðandi aðlögun og skipulag byggðar?

Dæmi frá Svíþjóð

- Sænska ríkisstjórnin hefur falið Boverket, sem er ríkisstofnun sem fer með skipulags-, byggingar- og húsnæðismál, að samræma aðgerðir stjórnvalda varðandi aðlögun í hinu byggða umhverfi
- Að vissu marki hliðstætt við það verkefni sem umhverfis- og auðlindaráðherra hefur falið Skipulagsstofnun við mótun viðauka við landsskipulagsstefnu, en þó víðtækara og meira útfært

Sjá nánar á <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/boverkets-uppdrag/aktuella-uppdrag/uppdrag-att-samordna-det-nationella-klimatanpassningsarbetet/>

Miljö- och energidepartementet

Uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Boverket att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön. I uppdraget ingår att

- stödja kommunerna i deras arbete med klimatanpassning av den byggda miljön
- identifiera behov av underlag och vägledning för klimatanpassning av ny och befintlig bebyggelse
- bedriva kompetenshöjande insatser på området
- samordna underlag som expertmyndigheter och forskning tillhandahåller om klimateffekter och klimatanpassning av bebyggelse och presentera underlaget på ett användarvänligt sätt
- bedriva främjande och vägledande arbete om de verktyg och processer som är relevanta för klimatanpassning av den byggda miljön
- följa utvecklingen inom området klimatanpassning och analysera vad det innebär för ny och befintlig bebyggelse.